

Enoch Svantenius Johannes Dietericus Tuchscherer

Collegii Super Augustana Confessione Privato-Publici Disput: III. : exhibens Articuli Primi de Deo Uno, & Trino partem alteram, una cum Antithesi

Rostochii: Kilius, [ca. 1672]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740887092>

Druck Freier Zugang

RU theol. 1672

Svantenius, Enoch^{1a}

I. N. J.
**COLLEGII SUPER AUGU-
 STANA CONFESIONE PRI-
 VATO-PUBLICI**
DISPUT: III.

exhibens

ARTICULI PRIMI
 de **DEO UNO, & TRINO**
 partem alteram, unâ cum
ANTITHESI.

Universitäts-
 Bibliothek
 Rostock

Quam,
 Juvante **REGUM REGE JESU,**
 Consensu Venerandæ Facultat. Theologicæ,
 In illustri ad Varnum Academia,

PRÆSIDE

ENOCHO SVANTENIO,

S. S. Theol. D. & Profefs. Ordinario

Publico, ad D. Jacob. Ecclesiasse,

publico Eruditorum examini sibi

JOHANNES DIETERICUS Tuchscherer!

Hertzhornâ Hofstaus, designatus Patriæ Ecclesiasstes.

d. 14. Febr. in Auditorio Majori

ROSTOCHII,

Typis JOHANNIS KILII, Universitatis Typogr.

1672.

V I R O

Summè Reverendo, Amplissimo atq; Excellentissimo

DN. DN.

M. JOHANNI HUDEMANNO,

Theologo veterano Eximio, Pastori Crem-
pensium per tot jam annos meritissimo, Regio
per Holfatiam Superintendenti Generalissimo
maximè inclyto.

nec non

VIRIS Perquam Reverendis, Doctissimis & Amplissimis

DN. M. PETRO SARTORIO,

Pastori Tycheopolitanorum vigilan-
tissimo, pariter & dignissimo.

DN. CHRISTIANO PREN-

GERO, apud Borsflethenses Pastori iti-
dem vigilantissimo meritissimoq;.

DN. JOACHIMO HENRICO,

Pastori Hertzhornensis Ecclesiæ jam di-
gnissimo, vigilantissimo, suo respectivè Dno
Collegæ dilectissimo.

**Dominis Mecænatibus, Promotoribus,
ac Amicis suis summo semper amoris ac ho-
noris cultu prosequendis**

Hoc quicquid est Dissertationis Theologicae

D. D. D.

Johannes - Dietericus Tuchscherer.

RESPONDE N S.

I. N. 7.

Thef. 1.

Uplex uti est cognitio DEI, una absoluta, ratione essentiae, altera relativa, ratione personarum; ita Confessio quoque nostra in divinis unitatem asserit, Trinitatem in Unitate agnoscit, piè, ac religiose credit.

Th. 2. Ab illa, quæ & rectæ rationis est, quod vidimus, Roman. 1. 20. ad hanc, quæ meræ est revelationis, Matth. 16. v. 17. adeoque ad tertium nostrum de personarum Divi-

nitatis Trinitate, membrum progreditur ita:

Th. 3. Una est Essentia Divina, & tamen tres sunt personæ, ejusdem essentiae, & potentiae, & coæternæ, PATER, FILIUS, & SPIRITUS SANCTUS.

Th. 4. Brevem quoque personæ (ut vocabulum illud, quid sibi vellet, constaret) addit notationem: & nomine personæ, inquit, utuntur eâ significatione, quâ usi sunt in hac causâ, Scriptores Ecclesiastici, ut significet, non partem, aut qualitatem, in alio, sed quod propriè subsistit.

Th. 5. Tria hic proponuntur expendenda (1.) Terminorum Ecclesiasticorum (Personæ, & Trinitatis) qualitas. (2.) Personarum in Divinitate & Pluralitas & præcisè earundem Trinitas (3) Patris, Filii, & Spiritus Sancti *divinitas*, & æqualitas.

Th. 6. Voces, (Personæ & Trinitas,) licet *verba quædam*

A 2

tot

tot syllabis non legantur in Scripturà, ex eadem tamen res ipsa deducitur κατὰ δianoίαν, ἐκ τῶν πράγματα ὁμολογῶμεν, πὶ δὴ πῶς φερόμεν καὶ ὀνόματα quod sic demonstro:

Th. 7. Tres esse in cœlo, Patrem, Filium, & Spiritum S. 1. Joh. 5. v. 7. Scriptura disertè affirmat, affirmando Trinitatem, utique profitetur, profitendo his tribus personæ definitionem accommodat, accommodando singulis illis definitum quoque competere non negat.

Th. 8. Pulchrè Augustinus: licuit loquendi, & disputandi necessitate, tres personas dicere; non quia Scriptura dicit, sed quia Scriptura non contradicit, ut aliquo modo cum quaritur, quid tres? respondendo, Personæ, intelligatur quid sit.

Th. 9. Confessio igitur nostra, ut omnem litem declinet, & indefinitè, & definitè, quid voce personæ intelligat, studiosè declarat.

Th. 10. Indefinitè: dum nomine personæ, inquit, utuntur (Ecclesiæ) eâ significatione, quâ usi sunt in hac causa Scriptores Ecclesiastici.

Th. 11. Definitè: & quidem (α) ἡ γὰρ ἀρσιν addit, ut non significet partem, aut qualitatem in alio (prout vulgo sumitur) & (β) κατὰ ἴσιν, sed quod propriè subsistit. h. e. modo summe singulari perfectissimo.

Th. 12. Ἰσοσύσεως quidem vox tempore Athanasii in Græcâ Ecclesiâ fuit recepta: testante Historia tripartita l. 6. c. 31. Latina verò Ecclesia recepit vocabulum Personæ in hoc Articulo paulò post Apostolorum tempora, depravato ab Arrianis & Sabellianis Ἰσοσύσεως vocabulo Græci Theologi vocabulum ἰσοσύμων adhibuerunt videlicet Chemnit: part: 1. L. L. Theol. p. 190.

Th. 13. Vitiligium hoc Græcorum & Latinorum super his terminis ἰσοσύσεως, qui & Hebr. 1. 3. reperitur, & ἰσοσύσις, cuius quoque vestigia abstractivè leguntur 2. Corinth. 1. 10. & 13. 6. non facimus hac vice nostrum, retinentes personæ definitionem, communiter receptam, quæ intelligentis naturæ incommunicabilem dicit subsistentiam, adeoque substantia est individua, intelligens, incommunicabilis, non sustentata, in vel ab alio

Th. 14. Nec inter Essentiam, & Personam hoc ipso vocabulo

bulo saltem ὀνομαστικῶν constituimus differentiam, sed *realem* licet non *Essentialem* (essentia enim omnibus tribus personis communis est) sed *personalem* & τῇ Τριώσῃ propter alium atq; alium τῆς ὑπερξείως τριότητος, quod Pater subsistit à seipso, Filius à Patre Spiritus Sanctus ab utroque suam habeat ὑπερξείω, quasi dicas, unam personam non esse aliam, patrem non esse filium, & filium non esse patrem, neque filium Spiritum Sanctum.

Th. 15. Alter terminus *Trinitatis* (cui respondet *Trias*) fundatus pariter est in jam jam citato dicto i. Joh. 5. 8 ubi ejus concretum extat de tribus in caelo testibus, ἑτοὶ ὁ τρεῖς ἐν ἑστί, tres qui dicit unum esse in concreto, utique *Trinitatem* re ipsa in abstracto agnoscit.

Th. 16. Abstractum praeterea in antiquissimis quoque ecclesiae Scriptoribus est frequentatissimum, notans absolute positum, non aliquod compositum, sed singularem, & incomprehensibilem terminum s. *Tres Personas* unius *Essentiae*.

Th. 17. Unde quoque *triplicitas* hic locum non habet, quia ea tum *inequalitatis comparisonem*, tum *essentiae multiplicationem* infert, quasi *triplex* esset quod ex *tribus compositum*, quod impium foret de Deo dicere, summè *simplicissimo*, summè (ut ita loquor) *unitissimo*.

Th. 18. Maneat ergò TRINITAS, qu. TRIUM UNITAS, tres habens in una essentia existendi modos, Tres in una essentia personas, germanicè ex usu magis quam ex re dictas Dreifaltigkeit rectius Dreieinigheit.

Th. 19. *Tertius* his addi potest, qui & in A. nostra Confessione indigitatur ὁμοούσιος terminus, *ejusdem essentiae & potentiae* cum dicitur, Pater Filius & Sp. S.

Th. 20. De Origine hujus vocis Augustinus ita: *Adversus impietatem Arianorum hereticorum novum nomen Patres* (Nicani Concilii) ὁμοούσιον condiderunt, sed non rem novam tali nomine significarunt: Hoc enim vocatur ὁμοούσιον, quod est: Ego & Pater unum sumus, unius videlicet ejusdemque substantiae. Per id (quod Christus Joh. 10. v. 30. de se & patre dicit, Ego & Pater unum sumus) *Arium* perculit, per id, quod ait, *sumus*, Sa.

bellium stravit, cum nec sumus, de uno, nec unum diceret de diverso.

Th. 21. Porro ad probandam in Divinitate *Trinitatem*, (quod secundum est, & quidem præcipuum, A. nostræ Confessionis de hoc mysterio *membrum*) præmitti solet Personarum in unâ Essentiâ *Pluralitas*, & sic deinde determinari stabilisque distincta Personarum *Trinitas*.

Th. 22. Personarum *Pluralitas* & *collectivè* & *distributivè* præprimis verò ex *septem* testimoniorum deduci solet *classibus* (a) *è dictis*, ubi DEUS de se ipso *pluraliter* loquitur, Gen. 1. 26. & 3. v. 22. & 11. v. 7. & Esa: 6. v. 8. (b) *è dictis* ubi opera tribus personis communia recensentur Gen. 1, v. 1. 2. 3. 26. Psal. 33. v. 6. Gen. 3. v. 5. (c) *Ex dictis*, ubi *Nomen plurale* construitur cum verbo *plurali* Gen. 20 v. 13 & 35. v. 7. 2. Sam. 7. v. 23. (d) *Ex dictis*, ubi *Jehovah*, de *Jehovah* tanquam de distinctâ personâ loquitur. Gen. 19 v. 24. Zach. 2. v. 8. 9. 10. Esa. 48. v. 15. 16. Dan. 9. v. 17. Jer. 23. v. 5. 6. & 33. v. 14. 16. Os. 1. v. 7. Zach. 3. v. 2 (e) *Ex dictis*, in quibus *Jehovah* dicitur *habere filium* Ps. 2. v. 7. & 72. v. 17. Proverb. 30. v. 4. (f) *Ex trinâ repetitione divini Nominis* Ps. 50. v. 1. Jos. 22. v. 22. Esa. 6. v. 3. & 33. v. 22. Exod. 10. v. 5. & 3. v. 15. Num. 6. v. 24. 25. 26. Deut. 6. v. 4. Ps. 67. v. 7. 8. & 136. v. 1. 2. 3. (g) *E. Testimoniis antiquorum Rabbiorum.*

Th. 23. Verbo, quoties Scriptura V. T. de Deitate Messiae testimonium dicit, quam pluralis in locis, toties evincitur *plures* in Deitate esse personas, siquidem necessario persona alia sit, oportet, *Jehovah* mittens Messiam, alia verò Messias ipse.

Th. 24. Ad definiendam verò præcisè *Trinitatem*, proponit nostra Confessio duo (1) *quod sint tres personæ* (2) *quæ sint tres illæ personæ, sc. Pater, Filius, & Spiritus Sanctus.*

Th. 25. *Tres*, & non plures nec pauciores in Divinitate esse personas, egregia tum V. tum. N. Testamenti fundamenta probant.

Th. 26. *Veteris*: quæ jam ex parte vidimus, non pro *plurilitate* solum, sed & pro *Trinitate* militantia, utpote *operæ* tribus Personis communia Gen. 1. Ps. 33. Joh. 1. *Triplificationis* Sancti Esa: 6. 3. conf. Joh. 12. ubi ad Filium, & Actor. 28. 25. 26. ubi ad Spiritum Sanctum accommodatur, *benedictio Sacerdotalis*
ad

ad populum, quæ *ter* fit nominato Domino conf. Pl. 67. &c. Num.
6. *Unctio Messia* Pl. 45. ubi mentio fit & ejus qui ungit *DEI*
PATRIS, & ejus qui ungitur, *DEI FILII*, & olei, quo ungitur, *DEI*
SPIRITUS SANCTI.

Thes. 27. Quinimò Trinitatis arcanum hoc in Scripturâ
Propheticâ adeo revelatum extat, ut singulæ Personæ quoque suis
personalibus nominibus ac proprietatibus expressè reperian-
tur.

Th. 28. *Prima Persona* etiam in V. T. dicitur *Pater*, rela-
tione ad Filium coæternum 1 Sam. 7. & Psal. 89. eò quod hodie i. e.
in aternitate filium genuerit. Pl. 2. *Secunda Persona* dicitur *Ag-*
Gen. 1. Pl. 33. *Filius* item Psal. 2. 2. Sam. 7. & Proverb. 30. *Tertia*
persona dicitur *Spiritus DEI* Gen. 1. *Spiritus oris Domini*, imò di-
fertâ & expressâ voce *Spiritus Sanctus* Pl. 51. Esa. 64. &c.

Th. 29. Adeoque mysterium hoc non primum post multa à
Christo & Apostolis secula est revelatum, nec in N. demum Testa-
mento, sed cum Ecclesia & mundo ipso cepit. Act. 3. v. 18. *Deus*
que prænuñciavit per os omnium suorum Prophetarum, pati
Christum suum sic implevit & v. 24. *Omnes Propheta à Samuele*
& deinceps, qui locuti sunt, annuñciaverunt dies hos Gen. I. 26.
Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. cap. 19.
Dominus pluit super Sodomam & Gomorrhâ Sulphur & ignem
à Domino de Cælo.

Th. 30. Quamquam etiam utrobique diversi gradus reve-
lationis sint, tam quoad claritatem cognitionis, quàm quoad res
ipsas revelatas, *sufficienter* tamen & quantum Patribus ad salutem
eognitu necessarium fuit, patens factum est. Act. 15. v. 11. *Per gra-*
riam Domini Jesu Christi credimus Salvari, quemadmodum &
illi.

Th. 31. Quamquam item dicta V. T. non æquè clara sint
ac Nôvi, id tamen, quod ibi nonnihil obscurum est, ex novis libris
Canoni Judæorum superadditis, ex clarioribus & evidentioribus
tum *dictis*, tum apparitionibus, ecclesiæ & Prophetis factis, ho-
rumque interpretationibus debuit illustrari Heb. I. v. 1. 2. *Multi-*
fariam multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis,
novissimè diebus istis locutus est nobis in filio.

Th. 32. Hæc fides explicita & distincta trium Personarum.
S. S.

S. S. Trinitatis cognitio ad salutem profus necessaria est, nec sine dispendio salutis à quoquam ignorari potest 2. Theff. 1. v. 8. Dominus Jesus in flamma ignis dabit vindictam iis, qui non novērunt Deum, & qui non obediunt Evangelio Domini nostri JESU CHRISTI.

Th. 33. Quæ necessitas dependet partim à mandato Dei, jubentis, ut omnes Salvandi baptizentur & credant in Patrem, Filium & Spiritum Sanctum Matt. 28. 9. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti.

Th. 34. Partim à medio ad adipiscendum vitam æternam, à Deo ordinato Joh. 17. v. 3. Hæc est vita æterna (medium ad vitam æternam) ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti, Jesum Christum.

Th. 35. Novi v. Testamenti, cui clarior hujus tam stupendi Mysterii reservata lux est, aded inveniuntur S. S. Trinitatis documenta illustria, ut non nisi propria voluntate oculos impietatis fascino sibi ipsi perstringenti incognita ea esse queant.

Th. 36. Primum illorum depromitur ex solenni illa revelatione omnium trium personarum in Baptismo Christi factâ: ubi Patris vox de Filio è cœlis audita: Filius ipse in Jordane baptizatus fuit: Spiritus, autem, Sanctus in specie columbæ apparuit Matt. 3. 16. Luc. 3. 22. Johann. 1. 32. & seqq.

Th. 37. Secundum ex Institutione baptismi nostri, quem in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti conferendum esse mandatum Christi severissimè præcepit Matth. 28. 19.

Th. 38. Addi possunt Tertia probationis loco illa Scripturarum testimonia, quæ partim Patrem à Filio, ut gignentem à genito Ps 2. 7. ut mittentem à misso, Johann. 8. 16. Patrem item & Filium à Spiritu Sancto dilucidè distinguunt Johann. 14. per totum fere caput. imprimis v 16. & c. 15. & 16 partim verò Trinitatem personarum ἀπολογησαί asserunt & confirmant, quale est 1. Johan. 13. Communio nostra cum Patre, & Filio ejus Jesu Christo, cui Spiritum Sanctum jungit Apostolus 1. Cor. 12 3. Nemo potest dicere Jesum Dominum, nisi per Spiritum Sanctum.

Th. 39. Confer quoque aureolum illud unum instar omnium 1. Joh. 5. v. 7. TRES SUNT QUI TESTIMONIUM dant in cœlo, PATER, VERBUM & SPIRITUS SANCTUS, & hi TRES UNUM sunt. TRES

Th. 40. Tres itaque Divinitatis sunt Personæ, PATER, FILIUS, & SPIRITUS SANCTUS.

Th. 41. *Pater æternus*, est Persona non nata, sed quæ genuit ab æterno Filium sibi ὁμοῖον imaginem sui, & unâ cum Filio spirat Spiritum sanctum sibi consubstantialem Pf. 2. 8.

Th. 42. *Filius* est secunda Trinitatis persona, à Patre ab æterno genita, unâ cum Patre uno quodam communi actû producens Spiritum sanctum, ejusdem cum Patre divinæ essentiæ, & Majestatis, quæ in plenitudine temporis veram, ac integram naturam humanam in singularitatem personæ suæ, propter nos homines, & propter nostram salutem assumens, caro facta est, de quo C. D. in Loco de *Christo*.

Th. 43. Spiritus sanctus est tertia persona Trinitatis, à Patre, & Filio, velut ex uno fonte essentiali ineffabili modo ab æterno procedens.

Th. 44. Hæc quia superant eaptum humanum, quomodo talia vel esse, vel fieri queant, & à naturâ ignorantur, ex solâ revelatione supernaturali innotescunt Matth. 16. 17.

Th. 45. Unde etiam ex solâ illa, non ex ratione, & naturali ejus lumine erui, probari, aut repugnari debent I. Corinth. I. v. 20. & seqq. *Ubi sapiens? ubi scriba, ubi inquisitor hujus seculi? nonne stultam fecit DEUS sapientiam hujus mundi? nam quia in DEI sapientiâ non cognovit mundus per sapientiam DEUM, placuit DEO, per stultitiam prædicationis salvos facere credentes.*

Th. 46. Reverenter igitur & piè quoque similitudines ex naturâ depromptæ huic mysterio exemplo Patrum, sunt applicandæ, utpote, de *Anima potentiâ & viribus, mente, notitiâ, & amore*, de igne habente motum, lucem, fervorem, de arcu caelestibus differentiis distincto, de sole currente, fulgente, calente &c. quæ quodammodo quidem illustrant, sed planè absque expresso DEI verbo nihil probant.

Th. 47. Augustinus ita, l. I. de Trinitat. *De hac re summâ & excellentissimâ cum modestiâ, & timore agendum est, & attentissimis ac devotis auribus audiendum, ubi queritur unitas Trinitatis, Patris, Filii, & Spiritus Sancti: quia nec periculosus alibi queritur, nec laboriosus queritur, nec fructuosus invenitur.*

Th. 48. Terminos hæcenus vidimus in hoc S. S. Trinitatis

B

myste-

myfterio penſitandos, vidimus quoque & Perſonarum in Divinitate pluralitatem, & præciſè earundem Trinitatem.

Th. 49. Reſtat, quod ultimum eſt, theſeos confeſſionis A. de DEO membrum, trium nempe Perſonarum ὁμοῖα & æqualitas, quâ de C. noſtra ita: *Et tamen tres ſunt Perſonæ, ejuſdem eſſentiæ, & potentiæ, & coæternæ.*

Th. 50. Hæc enim eſt fides Catholica de DEO, ut unum DEUM in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneremur, neque confundentes Perſonas, neque ſubſtantiam ſeparantes: alia enim eſt Perſona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti. ; ſed Patris & Filii & Spiritus Sancti *una eſt Divinitas, æqualis gloria, & coæterna Majeſtas*, dicente Athan. Symbolo.

Th. 51. Tria hic inſinuantur ad ὁμοῖας trium Perſonarum myſterium ſobriè cognoscendum omninò neceſſaria (1) Ordo (2) Proprietates characteriſticæ. (3) opera, tum ad *intm*, tum ad *extra*.

Th. 52. *Ordo*; etſi enim neque *temporis* ratione, neque *dignitatis* neq; *natura*, neque *compositione* ſit vel prius, vel poſterior in Sacroſanctâ Trinitate, cujus Perſonæ omnes ſimpliciter ſunt *eternæ*, *Ordo* tamen in verbo DEI delineatur ſequens: nempe

Th. 53. *Pater* eſt perſona *prima* Sacroſanctæ Triados, quia DEI tatis eſſentiam non ab alio, ſed à *ſe ipſo* habet: *Filius* eandem eſſentiam per generationem inperveſtigabilem habet à Patre, ideoque eſt *perſona ſecunda*: Spiritus Sanctus eandem eſſentiam per ineffabilem *proceſſionem* habet ab utroque, indeque perſona eſt *tertia*.

Th. 54. *Ordo* hic in Sacris fundatur tum in *Jeo Paviæ* circa baptiſmū Chriſti, tū quoq; in adminiſtratione baptiſmi noſtri à Chriſto præſcripta: *Baptizate in nomine PATRIS, & FILII, & SPIRITUS SANCTI*. Matth. 28. cui adde Johann. 5. v. 19. & 26. *non poteſt Filius quicquam operari, niſi viderit Patrem operantem, ſicut Pater habet vitam in ſe, ita dedit Filio, & locum clauſicum i. Joh. 5.*

Th. 55. *Ordo* licet detur in S. S. Trinitate Perſonarum, ſeparatio tamen non datur earundem, dicimus tres perſonas, ſed non ad præjudicium unitatis in eſſentia, dicimus, unum DEUM, ſed non ad Confuſionem Trinitatis.

Th. 26.

Th. 56. Nec debemus unum cogitare DEUM, quin trium personarum fulgore circumfundamur, nec debemus tres personas distinguere, quin subito ad unum Deum feramur.

Th. 57. Credatur à nobis una divinitas, sine *confusionis separatione* distincta, ut nec res singularis putetur in Trinitate persona nec triplex in unitate substantia, sed ita assignetur pluralitas unitati, ne Trinitati subtrahatur *equalitas*.

Th. 58. Mirè elegancia pariter & piè devota sunt, quæ hic habent Patres, guttulas afferimus ex Mari, rivulos sectamur, fontis obstupescentes profunditate m.

Th. 59. Vitandum est indivinis nomen *diversitatis*, ne tollatur essentia *unitas*, vitandum nomen *separationis* vel *divisionis*, ne tollatur divina essentia *simplicitas*: Vitandum nomen *disparitatis*, ne tollatur personarum *æqualitas*: Vitandum nomen *alieni* & *discrepantis*, ne tollatur *essentia identitas*, vitandum nomen *singularitatis*, ne labefactetur *una tribus communis* Deitas.

Th. 60. Vitandum nomen *Unici*, ne tollatur Personarum *numerus*: vitandum nomen *confusi*, ne tollatur Trium personarum *consortium*.

Th. 61. Verbo: *Pater* est Deus, *Filius* est Deus, *Spiritus Sanctus* est Deus, nempe *personaliter* sumpto vocabulo Dei, & tamen non sunt tres Dii, sed unus est Deus, *essentialiter* accepto vocabulo Dei, Sic *Pater* est DOMINUS, *Filius* est DOMINUS, *Spiritus Sanctus* est DOMINUS, & tamen non tres sunt DOMINI, sed unus est DOMINUS. Quia sicut singulatim unamquamque Personam DEUM ac DOMINUM confiteri Christiana Veritate compellimur, ita tres Deos aut tres Dominos dicere, Catholica religio prohibemur.

Th. 62. Et si verò hæ tres personæ unam habeant eandemque *essentiam*, & *potentiam* et sint coæquales & coæternæ, personarum tamen *differentia* & *proprietas* characteristicis à se invicem distinguuntur, iisque & *internis* & *externis*.

Th. 63. *Internæ* proprietates sunt, quibus Personæ inter sese, citra creaturarum respectum distinguuntur, & sunt à γεννησία, γεννησις ἐκωσέουσις h. e. *ingenitum*, *genitum*, *processio* (*paterternitas*, *generatio*, *filiatio*, *processio*, quo pertinet regula: *Opera* Trinitatis ad *intm* sunt *divisa*.

Th. 64. Proprietatum verò, hypostaticarum differentia, uti supra dictum, nec *essentialis*, nec *rationalis*; sed tamen *realis est*.

Th. 65. Proprietates *externæ* sunt, quibus Personæ ratione beneficiorum & præcipuorum operum erga Creaturas, imprimis ecclesiam distinguuntur, quo pertinet Regula:

Opera trinitatis ad extra sunt indivisa.

Th. 66. Patris igitur proprietas, ceu personæ primæ de quo nemo dubitat, & quidem *personaliter* sumpto vocabulo patris uti Eph. 3. v. 14 (*essentialiter* enim acceptum totam notat Trinitatem 1. Cor. 8. v. 6. Matt. 6. v. 1. Luc. 11. v. 3.) *personalis interna*, & incommunicabilis adeoque characteristica nota est *ἀγεννησία*, quod ingenuus ipse filium ab æterno genuit.

Thef. 67. Proprietas *externa* & communicabilis est *creatio* & *conservatio* omnium: quæ & Filio & Spiritui Sancto communis est.

Th. 68. Pater itaque nominatur *Creator*, non quod excludatur Filius, *per quem omnia facta sunt*, Joh. 1. v. 3 & Spiritus, à quo *omnis cælorum exercitus est firmatus*. Psal. 33. v. 6. Sed quod Pater per creationem creaturis se se maxime exlerat.

Th. 69. Filii proprietas *personalis interna* est *γεννησις* *genitum esse*, *externa Redemptio*, *Persona* quod sit & *verus ὁμοσιος* cum Patre & Sp S Deus, demonstrabitur b. c. D. in Artic. de Christo.

Th. 70. *Spiritus Sancti* proprietas *interna*, & nota characteristica est, ab æterno à Patre & Filio *procedere*, *ἐκπορεύεσθαι*, *externa, Sanctificatio*.

Th. 71. pro *ὁμοσιος* Spiritus S. cum Patre & Filio ista faciunt, quia (1.) ipse est & appellatur *Jehovah*, qui Ex. 4. v. 12. Num. 12. v. 6. in Prophetis se locuturum promittebat & per Prophetas Esa. 6. v. 8. Of. 1. v. 2. 1. Sam. 23. v. 2. Ezech. 2. v. 2. & 11. v. 5. loquebatur. Id quod sequentia N. T. testimonia dicta Matt. 10. v. 19. 20. 1. Pet. 1. v. 11. 2. Pet. 1. v. 21. Act. 1. v. 16. & 4. v. 24. Heb. 3. v. 7. confirmant (2.) quia diserte *vocatur Deus* Act. 5. v. 3. 1. Cor. 3. v. 17. & 6. v. 19. & 12. v. 4. 5. (3.) Quia essentialia Deitatis *attributa* Sp. S. tribuuntur, ut quod sit *æternus* Hebr. 9. v. 14. *immensus* Pl. 139. v. 7. Sap. 1. v. 7. *Omnipotens*, 1. Cor. 12. v. 6. *Omniscius* Joh. 14. v. 26. 1. Cor. 2. v. 10. *Immutabilis* 1. Cor. 12. v. & seqq. *perfectè Sanctus*

Luc. 2.

Luc. 12. 72. 1. Corinth. 5. 16. (4.) quia illi tribuuntur *opera* soli DEO propria, utpote *creationis* Gen. 1. 2. Pf. 33. 6. *Conservationis* Job. 33. 4. Pf. 104. 30. Esa. 57. 16. (5.) Quia eidem assignatur divinus honos Matth. 28. 19. Esa. 6. 3. nempe, *Adonatio* &c.

Th. 72. Pro personalitate & subsistentia Sp. S. quod verè sit *Persona subsistens*, militant 1. *apparitiones* sub peculiari specie, Matth. 3. v. 16. Act. 2. v. 3 2. *completa personarum* Deitatis recensio Matth. 28. 1. Joh. 5. 3 *Actiones personales*, 2. Pet 1 v. 21. Joh. 15. v. 26. Gen. 6. v. 3. Joh. 16. v. 8. 4. *Dictiones* personam significantes ut sunt *ἀλλ' ὁ*, *ὁμοῦ*, imprimis personam esse Spiritum Sanctū à Patre & Filio distinctam egregie demonstrat locus classicus caput nīm. Joh. 14.

Th. 73. Adeoque ipsa in divinis *ἑστία καὶ ὑπόστασις* five essentia, & Persona differunt *τῷ λόγῳ* five ratione, ipsæ verò tres personæ à se mutuo differunt realiter, h.e. ita. ut nulla proprietates personalis alterius personæ fiat propria, maneatq; adeò in S.S. Trinitate *alius & alius*, non verò *aliud & aliud*.

Th. 74. In *operibus ad extra*, nominata una vel altera vel duabus personis, tota intelligitur Trinitas, quod verò ordo personarum non semper servatur fit 1. propter essentia unitatem. 2. ad significandam operum communitatem.

Th. 75. Opera ad *extra* considerantur vel *absolutè* vel *relativè*. *Absolutè*, quando *communis* sunt tribus Personis, *Relativè* quando alicui personæ *propria* sint.

Th. 76. Particulæ itaque *exclusivæ* solis nisi &c. Joh. 17. v. 3. Matt. 11. v. 27. 1. Cor. 2. v. 11. *non opponuntur personis divinitatis, sed creaturis, idolis, Deïllis*.

Th. 77. Repetitâ sic Thesi de DEO UNO & TRINO subji-
cit A. nostra confessio brevissimè quoq; *Antithesin*, damnans &
ingenere omnes contra hunc Articulum exortas hæreses, & in specie
duas illarum classes, quarum prior *Essentia Divinæ Unitatem*, po-
sterior *Personarū* in illâ unâ essentia *Trinitatem* impiè corrumpit.

Th. 78. Primum inter illos locum obtinent *Manichei*, sic dicti à *Manete Persâ*, (vid Epiphan: hæres: 66.) cujus discipuli in Græciâ tunc degentes arbitrabantur Magistri nomen à Græco *μανία* (in *insaniâ*) deduci, composito igitur alio nomine è *μάνια*, & *χέσσω* apellarunt *Manichæum*, qua si *Manna* fundentem, teste Augustino.

Th. 79. Posuisse hos Manichæos duo Principia: *Bonum & malum* asserit A. C. (lucem & tenebras) Bonum dicebant esse authorem rerum bonarum, malum V. Conditorum rerum malarum. Originem vide apud Socratem lib. i. Hist. c. 17. floruisse narrantur circa annum Christi 270.

2. *VALENTINIANI* ab auctore *Valentino* Ægyptio, Sedulo platonice Pythagoricæq; Philosophiæ sectatore, sic appellati, quod varias ille hæreses, Simonis Menandri Basilidis & aliorum admixtis poetarum fabulis, quæ expolirit, 30 αἰώνων s. Deorum generationem Irreligiose commentus. Duplicem habuerunt Deum Unum quem vocarunt *profundum*, alterum *Silentium*, βύθον & σιγήν, confertur Irenæus lib. i. c. i. adversus hæreses.

3. *ARRIANI*, in posteriori classe Trinitatem negantium, fuerunt dicti ab *Ario* Alexandria Episcopo A. C. 324. Deitatem λόγος negantes, ejusq; cum patre ὁμοουσίαν, adferentes contra, λόγον ἕξ ὁσίων ὄντων ante res omnes conditum,

Eunomiam ab *Eunomio* Cicizi Episcopo Arrii discipulo nomen trahentes, statuerunt CHRISTUM filium Deo patri non tantum ἑτεροούσιον, sed κατὰ πάντα ἀνόμοιον dissimilem in omnibus esse, hinc Anomiani appellati. Sozom. l. 3. c. 10.

Mahometis à *Mahometo Saracenorum* Propheta & Alcorani auctore, quem ex religione judaica Christiana & Ethnica confarcinavit, negantes Trinitatem, & filii Dei generationem, addit C. nostra & omnes horum similes. qui uno nomine dicuntur *Antitritarii*. Deitatem Filii negantes pariter & Sp. S.

Damnat in super C. nostra Samosateno Veteres à Paulo Samosateno Antiochiæ Episcopo circa A. C. 270. & Neotericos (dicti sunt Servetiani à Mich. Serveto Hispano in Scholis Mahometicis instituto, qui circa tempore exhibitæ A. C. hæresin Samosateni, resuscitavit & Genevæ Anno 1553. exustus est) qui cum tantum Unam Personam esse contendant (quæ pro diversitate operationis modo patris, modo Filii, modo Spiritus Sancti nomine veniat) de Verbo & Sp. S. astute & impie Rhetoricantur, quod non sint Personæ distinctæ, sed quod Verbum significet verbum vocale) decretum Patris de Creatione & redemptione) & Spiritus motum in rebus creatam, vel ἐνέργειαν αὐτοῦ ὁρατοῦ) Ventilantem agitationem creatam in cordibus Electorum.

Cate-

Cæterùm, errores de DEO UNO & TRINO non solùm
Pontificiorum, Calvinistarum, Photinianorum sed & illorum
præprimis, qui ore quidem profitentur Deum essentiâ *unum*, per-
sonis *trinum*, opere vero ipso cultum & honorem illi *Soli & uni*
Deo debitum non deferunt, sed per crimen sædæ idololatrias &
profligatæ turpitudinis vitæ conspurcant, adeoque veritatem in-
justitia detinent, jam dudum à cordatis Theologis passim ar-
denti Zelo alacriter sunt castigati, utinam cum eo
qui sperabatur, effectu!

Nos piâ S. S. TRINITATIS venera-
tione sic concludimus.

Profitentes Trinitatem,
Veneremur unitatem,
Pari reverentiâ:

Tres Personas asserentes,
Personali distinguentes
A se differentiâ.

Hæc dicuntur relativè
Cum sunt unum substantivè
Non tria principia.

Sive

Sive dicas , tres vel tria ,
Simplex tamen est ^{essentia} ,
Non triplex essentia .

Simplex esse , simplex posse ,
Simplex velle , simplex nosse ,
Cuncta sunt simplicia .

Non unius , quàm duarum
Sive trium personarum ,
Minor efficacia .

Pater , Proles , Sacrum Flamen ,
DEUS unus , sed hi tamen ,
Habent quædam propria .

Una virtus , unum Numen
Unus splendor , unum lumen ,
Hæc una , quod alia .

Patri proles est æqualis ,
Nec hoc tollit personalis
Amborum distinctio .

Patri

Patri compar Filioque
Spiritualis ab utroque
Procedit connexio.

Non humanâ ratione
Capi possunt hæ personæ,
Nec harum discretio.

Non hîc ordo temporalis,
Non hîc situs, aut localis
Rerum circumscriptio.

Nil in DEO præter DEUM,
Nulla virtus præter eum,
Qui creat causalia.

Effectiva, vel formalis
Causa DEUS, & finalis,
Sed nunquam materia.

Dignè loqui de personis,
Vim transcendit rationis,
Excedit ingenia.

C

Quid

Quid sit gigni, vel processus,
Me nescire sum professus,
Sed fide non dubiâ

Qui sic credit, non festinet,
Et â viâ non declinet
Insolenter regiâ.

Servet fidem, formet mores,
Nec attendat ad errores,
Quos damnat Ecclesia.

Nos in fide gloriemur,
Nos in unâ modulemur
Fidei constantiâ.

Trinæ sit laus Unitati,
Sit & simplex Trinitati
Coæterna gloria.

Ad

Ad Praestantissimum
DN. RESPONDENTEM.

Postquam per studium constant tua nomina
Varno,

In patriam lætus dulcis Amice redis.

Deterat ætatis florem gens sacra Vacunæ,

Te juvit sacris invigilasse libris.

Nunc edis specimen. Deus hos tibi prosperet ausus

Qui tibi principium, qui tibi finis erit!

*Honori & amori quod debuit cum
voto felicitatis omnimoda*

L. M. 2.

Augustus Varenius, D.

Ad Per-Eximium
DN. RESPONDENTEM.

TE Pater in terris orbum Ditrice reliquit,

Nuper, at in Patria stat superatq; salus.

Nam Pater in cælis te suscipit ipse benignus

Inq; suas laudes te superesse cupit.

Tutior hanc poterat nec & æquior esse Parente

Hoc, de quo TRINO disseruisse placet.

P R Æ S E S.

Majestas

MAjestas Æterna DEI, quam nigra pavescunt
Tartara, quam tellus contremebunda colit,
Personis distincta quidem, vi Numinis una,
Illa Panomphæo jure *Triuma* Monas:
Inter adoratos Domini cœlestis honores
Obsequio colitur, svavis Amice, tuo,
A trucibus, blasphema fovet quas turba, loquelis
Jam *pietate* tuâ vindice sarta manens.
Sit faustum! Superi, quorum defendis honores
Aspirent *votis* prospera *Fata* tuis;
Dumq; sacro veneranda petes mox pulpita clivo
Cuncta sacris ceptis dexteriora parent,
Qui venerabundâ *pietate* hoc Numen adorat,
Crede sibi Numen sentit & ille *pium*.

*Amicum animum PraeEximio Clareq;
Docto DN. RESPONENTI
declaraturus scr.*

M. Enochus Svantenius.

Ad Praestantissimum
DN. RESPONDEN

Postquam per studium constant
Varno.

In patriam lætus dulcis Amice r
Deterat atatis florem gens sacra Vacu

Te iuvit sacris invigilasse libris.

Nunc edis specimen. Deus hos tibi pro

Qui tibi principium, qui tibi finis

Honori & amori

voto felicitate

L.

Augustus V

Ad Per-Eximium

DN. RESPONDEN

TE Pater in terris orbum Ditricereliqu

Nuper, at in Patria stat superatqz

Nam Pater in calis te suscipit ipse benignus

Inqz suas laudes te superesse cupit.

Tutior hant poterat nec & equior esse Pat

Hoc, de quo TRINO disseruisse plac

P R

